3.10.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto
stiina.hyrri@eduskunta.fi

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Talousarvioesitys liikenneväylien ja kuljetusketjujen toimivuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvyn edistämisen näkökulmasta. Väylänpidon ja investointien prioriteetit nykyisen taloustilanteen ja inflaatiokehityksen olosuhteissa

INFRA ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtion vuoden 2023 talousarvioesityksestä ja toteaa lausuntonaan.

Suunniteltu määrärahataso ei mahdollista väyläverkon riittävää kunnossapitoa eikä kipeästi tarvittavaa kehittämistä

Valtion vuoden 2023 budjettiesityksessä perusväylänpidon rahoitus putoaa 1 290 miljoonaan euroon, kun vuoden 2022 talousarvioesityksessä väylänpitoon ohjattiin 1 387 miljoonaa euroa. Vielä vuonna 2021 väylänpitoon käytettiin yhteensä 1 435 miljoonaa euroa.

Kehittämisinvestointien rakentamiseen on ensi vuodelle varattu 366 miljoonaa euroa viime vuoden 478 miljoonan euron sijaan.

INFRA ry:n näkemyksen mukaan esitetty määrärahataso on liian alhainen, erityisesti yhdistettynä vallitsevaan inflaatiotasoon. Perusväylänpidon määrärahan tulisi olla inflaatio huomioon ottaen jo lähes yli 1 500 miljoonaa euroa ja kehittämisinvestointien määrärahataso luokkaa 600 miljoonaa euroa.

Korjausvelan määrä tulee lisääntymään merkittävästi eikä elinkeinoelämän tarvitsemia kehittämisinvestointeja pystytä edistämään. Liikenne 12 -suunnitelmalla tavoiteltu pitkäjänteisyys jää myös toteutumatta jo alusta alkaen.

Kustannustason nousu syö vähäisestäkin määrärahasta suuren osan

Tilastokeskuksen mukaan maarakennusalan kustannukset nousivat vuoden 2022 elokuussa 15,2 % vuodentakaisesta. Erityisesti kustannusnousu näkyy päällystämisen hinnassa. Bitumi, polttoöljy ja energiana käytettävä kaasu ovat kallistuneet kymmeniä prosentteja.

Perusväylänpidon momentille kuuluvassa päällystämisessä tämä merkitsee sitä, että ensi vuonna uutta asfalttia pystytään levittämään arviolta alle 1 500 kilometriä, kun korjausvelan kurissa pitävä levityspituus on 4 000 kilometriä vuodessa.

INFRA ry
Eteläranta 10
00130 Helsinki

Y-tunnus: 0116966-8
S-posti: info@infra.fi
etunimi.sukunimi@infra.fi

Puh. +358 9 129 91

Infra.fi
Infrakuntoon.fi

Päällystämisen osalta ongelma on krooninen. Tänä vuonnakin tultaneen jäämään noin 2 300 kilometriin. INFRA ry:n edustamien asfalttiurakoitsijoiden toiminnan jatkuvuuden kannalta tilanne alkaa olemaan hälyttävä markkinavolyymin vaihdellessa näin suuresti.

Infrastruktuurin kunnostuksen ajoituksella on valtava merkitys kustannuksiin. Tämän päivän säästö maksaa moninkertaisesti jo muutaman vuoden kuluttua.

Päällystyspituus, joka ensi vuonna jää pahasti vajaaksi aiheuttaa sen, että vesi pääsee huonokuntoisessa asfaltissa olevien reikien ja halkeamien kautta päällysteen sisään ja edelleen päällysteen läpi tien runkoon. Jäätyessään vesi rikkoo ei vaan päällysteen itsessään, vaan muutamassa vuodessa koko tien rungon, minkä korjaamisen kustannus on moninkertainen pelkkään päällysteen uusimiseen verrattuna.

Ilmastonmuutoksen eteneminen, sademäärien lisääntymien ja toistuvat jäätymis-sulamissyklit yhdistettynä vuosittain toistuviin alamittaisiin päällystysmääriin rapauttaa tieverkkomme muutamassa vuodessa, ellei tilanteeseen saada nopeaa korjausta.

Nykyinen kehysmenettely ei mahdollista väyläverkon riittävää kehittämistä

Kehittämisinvestointien rakentamiseen on ensi vuodelle varattu 366 miljoonaa euroa. Määräraha jakautuu useammalle hankkeelle ja sekä tie-, rata- että vesiväylille.

Varattu määräraha ei käytännössä riitä kuin pienehköihin yksittäisiin hankkeisiin eikä sillä voida kehittää väyläverkkoa pitkäjänteisesti ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavasti.

Kehittämisen määrärahojen vähyys on rakenteellinen ongelma. INFRAn näkemyksen mukaan valtion kehys- / budjettimenettely edellyttäisi rinnalleen erillisen rahoitusmekanismin, jonka avulla toteutettaisiin suurempia väylähankkeita osana kunnianhimoista väylävisiota.

Vaikka myös kehys- / budjettimenettelystä erillisen rahoituksen pitää tulla pääosin valtiolta, voisi ulkopuoliseen rahoitusmekanismiin yhdistää esimerkiksi EU:n CEF-tukea, mahdollista kaupunkien rahoitusosuutta, erilaisia käyttäjämaksuja tai hyötyjä maksaa -periaatetta sekä institutionaalisien sijoittajien pääomaa.

Tarvitsemme kunnianhimoisen vision ja sille uskottavan rahoituksen

Elinkeinoelämän järjestöt ovat laatineet vuoteen 2050 ulottuvan väylävision tilanteen korjaamiseksi. Modernit pääväylät – kilpailukykyinen Suomi -selvityshanke julkaistaan perjantaina 7.10.2022.

Väylävision neljä peruskiveä ovat; toimiva perusväylänpito, mikä säästää rahaa pitkällä aikavälillä, pääväylien laatutason nostaminen, mikä kuroo logistista etumatkaa pahimpiin kilpailijamaihimme nähden, digitalisoitu pääväyläverkko, mikä tehostaa kul-

jetus- ja matkaketjuja sekä kattava lataus ja jakeluinfrastruktuuri vihreille käyttövoimille, mikä mahdollistaa liikenteen päästövähennykset.

Merkille pantavaa on, että elinkeinoelämän Väylävisiossa ei esitetä yhtään kokonaan uutta yhteysväliä vaan ainoastaan nykyisten väylien riittävää kunnossa- ja ylläpitoa sekä palvelutason nostamista.

Väylänpidon ja investointien prioriteetit

Väylänpidon ja investointien priorisoiminen toistensa kustannuksella on epäkiitollinen tehtävä.

On ymmärrettävää, että olemassa olevasta väyläverkosta on pidettävä huolta, jotta se pysyy kunnossa. Ajoitukseltaan ja toimenpiteiltään optimaalinen kunnossapito myös säästää väylänpidon määrärahoja ja säästöjä voi tarvittaessa ohjata investointeihin. Tämä edellyttää kuitenkin tasaista ja kustannustason nousun kestävää pitkäjänteistä rahoitusta.

Suomen ulkoisen ja sisäisen saavutettavuuden varmistamiseksi tarvitsemme kuitenkin myös investointeja nykyisten väylien palvelutason nostamiseksi. Riittävän rahoituksen varaaminen elinkeinoelämän tarvetta vastaaviin kehittämisinvestointeihin on nykyisen kehys-/budjettimenettelyn kautta käytännössä mahdotonta.

Tästä syystä tarvitsemme liikennepolitiikkaan ja väyläinvestointien rahoittamiseen järjestelmätason muutoksen.

INFRA ry

Paavo Syrjö
toimitusjohtaja

INFRA ry
Eteläranta 10
00130 Helsinki

Y-tunnus: 0116966-8
S-posti: info@infra.fi
etunimi.sukunimi@infra.fi

Puh. +358 9 129 91

Infra.fi
Infrakuntoon.fi